

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ НА СУЧАСНОМУ
ЕПАПІ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НА МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРИСВЯЧЕНОЇ 95-РІЧЧЮ ОНЕУ**

**СЕКЦІЯ
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СТАТИСТИНОЇ
МЕТОДОЛОГІЇ І ПРАКТИКИ»**

ОДЕСА 2016

УДК 311.213.3:330.34
ББК 65.051

Сучасні проблеми статистичної методології і практики. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку національної економіки на сучасному етапі», Одеса 18-19 травня 2016 р. Одеса, ОНЕУ. – 2016. – 49 с.

Автори:

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Вітковська К.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю.О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Піскун А.В. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Семенова К.Д. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К.І. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету.

У тезах доповідей наводяться результати дослідження науковців кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів в Україні і окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Підгорний А.З. Перспективи демографічного розвитку України.....	4
Вітковська К.В. Вибірковий метод в аналізі диференціації доходів населення.....	10
Милашко О.Г. Сектор державного управління в системі національних рахунків	13
Ольвінська Ю.О. Методологічні аспекти вивчення рівня людського розвитку в Україні.....	16
Погорєлова Т.В. Місцеві бюджети України та статистичні методи їх оцінки	20
Піскун А.В. Статистичне оцінювання заощаджень сектору державного управління в Україні.....	26
Самотоєнкова О.В. Сучасний стан енергозабезпечення економіки України.....	31
Семенова К.Д. Використання регресійних моделей для оцінювання ризиків	36
Тарасова К.І. Оптимізація статистичного методу експрес-оцінки ризиків.....	39
Готліб І.Г. Статистичний аналіз сучасного стану безробіття в Україні....	43

ОПТИМІЗАЦІЯ СТАТИСТИЧНОГО МЕТОДУ ЕКСПРЕС-ОЦІНКИ РИЗИКІВ

Становлення ринкових відносин в економіці України поставило підприємства в принципово нові умови – умови невизначеності. В діяльності господарчих суб'єктів практично щодня виникає необхідність приймати різного роду рішення, а володіння якомога точною та повною інформацією про проблему та її можливі наслідки є запорукою їх раціональності. Однак, інформація, необхідна для прийняття цих рішень, як і всі інші ресурси, найчастіше обмежена, що змушує підприємства функціонувати в умовах неповної інформованості, коли майбутній розвиток ситуацій та кінцеві результати господарських операцій спрогнозувати дуже складно.

Крім того, Україна, як і більшість країн світового співтовариства, прагне до підвищення рівня інноваційності своєї економіки. Впровадження в діяльність нововведень незмінно супроводжується ризиками того, що та чи інша інновація може не виправдати сподівань, а її участь у підприємницькій діяльності призведе до небажаних наслідків.

З іншого боку, інноваційність у ринковій економіці є запорукою підвищення конкурентоспроможності і суб'єкти господарювання, які прагнуть забезпечити собі тверді позиції на ринку шляхом впровадження різноманітних нововведень у свою діяльність, неминуче стикаються з невизначеністю подальших подій і, відповідно, ризиками. Природним в даній ситуації є бажання застосувати вітчизняний та іноземний досвід дослідження ризиків з метою їх найшвидшої оцінки та обрання правильного курсу дій.

Розроблені методи оцінки ризиків, які пропонуються до використання на підприємствах, у більшості випадків є досить ресурсоемними та вимагають значних витрат часу, що в умовах швидкоплинної навколишньої дійсності може виявитися неприйнятним.

У цьому випадку одним з найбільш оптимальних способів виходу з ситуації може служити метод експрес-оцінки ризиків, який в найкоротші терміни дасть найкращій за своєю точністю результат.

Основним методом подібної експрес-оцінки виступає статистичний метод, до основних показників якого відносять: ймовірність виникнення ризику певного виду, дисперсія, стандартне відхилення та коефіцієнт варіації [1-5]. Однак, для використання даного методу оцінки дуже часто не вистачає необхідної інформації.

Так, згідно з даними дослідження KPMG з приводу вивчення структури корпоративної звітності підприємств, середній розмір річного звіту складає 165 сторінок тексту. Більш того, за останні п'ять років, середній темп приросту обсягів звітності дорівнює 3%, що у перерахунку відповідає 22 роздрукованим ар-

кушам [6, с. 1]. Тим не менш, навіть за таких високих темпах зростання, поточний пакет звітності і досі не відповідає всім потребам підприємців.

На даний момент суб'єкти господарської діяльності мають величезний обсяг інформації, який свідчить про їх здатність генерувати прибуток сьогодні та завтра, але обсяг даних, на підставі яких можна було б спрогнозувати ймовірний розвиток ситуації в середньостроковій перспективі або вплив потенційних змін у системі господарювання на розвиток бізнесу в довгостроковій перспективі, є куди меншим.

Для того, щоб допомогти підприємствам спрогнозувати можливі варіанти розвитку подій у майбутньому, в тому числі розрахувати можливі величини ризиків, з якими стикнеться господарюючий суб'єкт, необхідним стає більший об'єм інформації для підготовки звіту.

Звітність за ризиками дасть можливість підприємству розповісти про те, які заходи воно приймає для зниження негативного впливу ключових ризиків на фінансові результати діяльності.

Аналіз існуючої ділової документації господарюючих суб'єктів дозволяє виділити наступні основні риси висвітлення ризиків у звітності:

1. Більшість підприємств аналізує як внутрішні, так і зовнішні ризики своєї діяльності. Тим не менш, саме зовнішнім ризикам приділяється найбільша увага. До зовнішніх ризиків підприємства відносять, як правило, ризики погіршення взаємин із клієнтами, що призводять до зниження обсягів продажу; ризики, пов'язані з отриманням дозволів регулюючих органів; ризики швидких нормативних змін; ризики несприятливої зміни ринкової або економічної кон'юнктури.

2. Підприємства практично не аналізують ризики, що здатні вплинути на зростання бізнесу або впровадження стратегій досягнення зростання, хоча саме вони можуть здійснювати найбільш серйозний вплив на фінансові результати діяльності.

3. Мало які компанії забезпечують звітність роз'ясненнями, які могли б допомогти заінтересованим особам оцінити потенційний вплив ризику і те, наскільки ефективно він управляється.

4. Середня кількість ризиків, що згадується у звіті варіюється від 5-7 (Україна, Австралія, Японія) до 25-28 (Франція, Канада, США).

5. Найбільш часто у звітності розкриваються категорії наступних ризиків: ризики стрибків ринкових ставок, ризики втрати ліквідності, макроекономічні ризики, ризики постачання, політичні та кадрові ризики. В той же час акціонерні ризики, ризики бренду та інформаційні ризики залишаються недооціненими.

6. Незважаючи на те, що ризикам бухгалтерського балансу приділяється достатньо уваги, певні види ризиків, пов'язаних із бухгалтерською звітністю, так і залишаються неохопленими.

Посилаючись на останній підпункт переліку основних рис ділової звітності, відмітимо, що, на наш погляд, саме на ризиках бухгалтерського балансу повинен базуватись метод експрес-оцінки ризиків, адже саме вона забезпечить дослідника об'єктивною інформацією та дозволить в найкоротші строки здійс-

нити аналіз. Уточнення бухгалтерської документації дозволить у майбутньому краще проводити аналіз ризиків і ризикових ситуацій.

На сьогодні склад обліково-аналітичного забезпечення оцінки ризиків на підприємстві представлений наступними елементами: бухгалтерська звітність і пояснювальні записки до неї, аудиторські висновки, інформація нефінансового характеру, внутрішня бухгалтерська та управлінська документація.

У якості розширення кола показників оцінювання ризиків діяльності підприємств, ми пропонуємо доповнити ці існуючі види підприємницької звітності показниками аналізу господарських операцій. Так, на наш погляд, доцільно було б вести облік прибуткових і збиткових операцій, згрупованих за ознакою виду операцій і за певним підприємством-партнером.

Наразі настання ситуації одержання збитку підприємством, необхідно також деталізувати звітність за кожною окремою господарською операцією та вказати тип отриманих збитків (репутаційні, фінансові, матеріальні, спеціальні чи трудові). Подібну деталізацію рекомендовано зробити і у випадках отримання підприємством певного виду надприбутку.

Запропоновані уточнення до аналітичної звітності підприємств дозволять розширити коло характеристик статистичної оцінки ризиків на цілу низку показників, як то число випадків вдало (невдало) проведених операцій, частота випадків виникнення певного виду збитків, частота випадків отримання збитку (прибутку) при проведенні операцій певного типу. Однак, основним показником, який в подальшому допоможе підприємству обрати стратегію поведінки, стане розмір втрат або додаткового прибутку, які підприємство зможе отримати в разі проведення тієї чи іншої господарської операції. Підприємства одержать змогу розраховувати показник даного типу, знаючи ймовірність настання певного роду подій.

У результаті запровадження запропонованого уточнення обліково-аналітичної звітності, господарюючі суб'єкти будуть здатні детальніше оцінити поточний стан своєї діяльності та прийняти обґрунтоване рішення про необхідність проведення тієї чи іншої операції або про необхідність співробітництва з тим чи іншим партнером.

Література

1. Витковская Е. В. Статистические методы – инструмент изучения социально-экономических процессов / Е. В. Витковская, А. З. Подгорный, Ю.О. Ольвинская [и другие] // Историк-экономист С.Я.Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110-летию со дня рождения С.Я.Борового: монография. - 2013. – С. 211-256.

2. Підгорний А. З. Статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, І. Г. Готліб, К. В. Вітковська [та інші] / за ред.. А.З.Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.

3. Підгорний А. З. Удосконалення методології статистичного оцінювання розвитку регіону: звіт про НДР (проміжн.) / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, К. В. Семенова та інші. - Одеса, 2014. - 118 с.

4. Погорелова Т. В. Статистичні методи оцінювання фінансової діяльності підприємств та організацій / Т. В. Погорелова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2007. – Вип. 25. – С. 276-282.

5. Семенова К. Д. Управління підприємницькими ризиками як спосіб підвищення рівня конкурентоздатності підприємства / К. Д. Семенова // Економіка підприємства: Сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали другої міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 вересня 2013). – 2013. – С. 33-35.

6. Подготовка корпоративной отчетности: международное исследование КПМГ. Улучшение качества корпоративной отчетности ЗАО «КПМГ». – 2015. – 46 с. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://www.kpmg.com/RU/ru/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents>

7. Корольова, Т. С. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / [А. З. Підгорний, К. В. Вітківська, О. Г. Милашко, Т. В. Погорелова, Т. С. Ко- рольова та ін.]. – Одеса : АТЛАНТ, 2012. – 303 с.